

SINTEZA OBSERVAȚIILOR

***la proiectul de decizie a Autorității Naționale pentru Administrare și Reglementare în
Comunicații privind piețele relevante din sectorul comunicațiilor electronice corespunzătoare
serviciilor de terminare a apelurilor de voce la puncte fixe, respectiv corespunzătoare
serviciilor de terminare a apelurilor de voce la puncte mobile, precum și de retragere a
obligațiilor individuale existente***

Perioada de consultare pentru *proiectul de decizie a Autorității Naționale pentru Administrare și Reglementare în Comunicații* (denumită în continuare ANCOM sau *Autoritatea*) *privind piețele relevante din sectorul comunicațiilor electronice corespunzătoare serviciilor de terminare a apelurilor de voce la puncte fixe, respectiv corespunzătoare serviciilor de terminare a apelurilor de voce la puncte mobile, precum și de retragere a obligațiilor individuale existente*, publicat pe pagina de internet a ANCOM la data de 22 septembrie 2023, a expirat la data de 23 octombrie 2023.

ANCOM a supus consultării următoarele documente:

a) expunerea de motive la măsurile Autorității Naționale pentru Administrare și Reglementare în Comunicații privind piețele relevante corespunzătoare serviciilor de terminare a apelurilor de voce la puncte fixe (denumită în continuare *Expunerea de motive fix*);

b) expunerea de motive la măsurile Autorității Naționale pentru Administrare și Reglementare în Comunicații privind piețele relevante corespunzătoare serviciilor de terminare a apelurilor de voce la puncte mobile (denumită în continuare *Expunerea de motive mobil*);

c) proiectul de decizie a Autorității Naționale pentru Administrare și Reglementare în Comunicații privind piețele relevante din sectorul comunicațiilor electronice corespunzătoare serviciilor de terminare a apelurilor de voce la puncte fixe, respectiv corespunzătoare serviciilor de terminare a apelurilor de voce la puncte mobile, precum și de retragere a obligațiilor individuale existente.

Demersul Autorității, concretizat în documentele menționate anterior, a avut drept scop evaluarea necesității definirii și, după caz, definirea unor piețe relevante susceptibile de a fi reglementate *ex ante* în ceea ce privește serviciile de terminare a apelurilor de voce la puncte fixe, respectiv serviciile de terminare a apelurilor de voce la puncte mobile în rețelele publice de telefonie, precum și analizarea situației concurențiale pe piețele astfel definite, în vederea menținerii, modificării sau retragerii obligațiilor impuse anterior, ori a impunerii de noi obligații, după caz.

Piețele relevante ale produsului identificate de ANCOM au fost următoarele:

1. Piețele naționale ale serviciilor de terminare a apelurilor de voce la puncte fixe la numerotația implementată în fiecare rețea publică de telefonie, operată de 30 de furnizori, care cuprind serviciile de terminare a apelurilor la numere geografice, numere independente de locație și numere naționale scurte de forma 19vx sau 19vxy, unde $v=0-4$, pentru servicii de interes public la nivel național sau pentru servicii de interes general, inclusiv serviciile furnizate pentru propria activitate, indiferent de tehnologia sau mediul de transmisie utilizat ori de originea națională sau internațională a apelurilor, inclusiv a apelurilor furnizate prin rețeaua proprie sau prin rețeaua unui terț utilizând tehnologia VoIP.

2. Piețele naționale ale serviciilor de terminare a apelurilor de voce la puncte mobile la numerele implementate în fiecare rețea publică de telefonie operată de 5 furnizori, inclusiv în cazul utilizării serviciilor de roaming național, precum și la numerele implementate în rețelele operate de furnizorii mobili virtuali de tipul MVNO „complet”, care cuprind serviciile de terminare a apelurilor de voce la numere nongeografice pentru servicii de comunicații electronice furnizate la puncte mobile, inclusiv serviciile de terminare furnizate pentru propria activitate, indiferent de tehnologia sau mediul de transmisie utilizat ori de originea națională sau internațională a apelurilor.

În conformitate cu dispozițiile art. 135 alin. (4) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 111/2011¹, ANCOM are obligația de a publica, pe pagina sa de internet, un material de sinteză a observațiilor primite cu privire la măsurile supuse consultării, care va preciza și poziția sa față de aceste observații.

În cursul perioadei de consultare publică, ANCOM a primit observații referitoare la *proiectul de decizie privind piețele relevante din sectorul comunicațiilor electronice corespunzătoare serviciilor de terminare a apelurilor de voce la puncte fixe, respectiv corespunzătoare serviciilor de terminare a apelurilor de voce la puncte mobile, precum și de retragere a obligațiilor individuale existente* și la documentele de motivare care îl însoțesc din partea a trei respondenți, iar observațiile se referă la următoarele aspecte:

I. Observații privind aplicarea de către ANCOM a testului celor trei criterii, prevăzut de legislație, pentru a stabili dacă piețele relevante identificate sunt susceptibile de reglementare *ex ante*

Doi respondenți consideră cel de-al doilea criteriu ca fiind îndeplinit, deoarece piețele de terminare a apelurilor de voce în propria rețea au o structură de monopol, ceea ce va determina apariția unor comportamente anticoncurențiale pe piață în situația dereglementării, chiar și în condițiile unui tarif reglementat la nivelul Uniunii Europene pentru serviciile de terminare.

Un respondent consideră că există obstacole însemnate și netranzitorii la intrarea pe piață, solicitând, astfel, reglementarea piețelor identificate de Autoritate. Totodată, acesta precizează că ANCOM nu a analizat în mod adecvat concurența bazată pe infrastructuri. Acesta mai consideră că utilizarea interconectării indirecte nu este o alternativă viabilă la interconectarea directă, întrucât tarifele de tranzit al apelurilor sunt superioare tarifelor de terminare a apelurilor de voce și menționează că se va renunța la tranziția către IP, din cauza propunerii ANCOM de a nu fi reglementate piețele de terminare.

Pe de o parte, Autoritatea este în asentimentul respondenților în ceea ce privește primul criteriu, astfel cum a explicat și la punctul 4.2. din Expunerea de motive fix și, respectiv, la punctul 4.2.1. în cazul Expunerii de motive mobil, că piețele serviciilor de terminare a apelurilor de voce sunt caracterizate de bariere insurmontabile. Astfel, primul criteriu, referitor la existența unor obstacole însemnate și netranzitorii structurale, juridice sau de reglementare la intrarea pe piață, este îndeplinit.

Pe de altă parte, referitor la existența unei structuri de piață care nu tinde, în orizontul de timp al analizei, către concurență efectivă, la punctele 4.3. și 4.2.2. din expunerile de motive menționate, Autoritatea prezintă considerentele pentru care este previzionat că situația concurențială de pe piețele analizate se va ameliora în orizontul de timp al analizei de piață, în absența unor reglementări specifice impuse de ANCOM, atât timp cât principala problemă concurențială, și anume posibilitatea furnizorilor de a practica tarife excesive pe piața de gros, a fost înlăturată, fapt ce determină ca cel de-al doilea criteriu să nu fie îndeplinit. Intrarea în vigoare a Regulamentului Delegat (UE) 2021/654² și, pe cale de consecință, eliminarea posibilității de exploatare a monopolului terminării în condițiile aplicării principiului de tarifare „*partea apelantă plătește*” (după cum este, în fapt, confirmat și de unul dintre respondenți³) și a stabilirii cuantumului tarifelor de terminare la nivelul Uniunii Europene, reprezintă principalul motiv pentru care se poate prezuma că piața nu va mai fi caracterizată, în orizontul de timp al analizei, de probleme concurențiale de o amploare atât de mare, care să nu poată fi rezolvate prin alte instrumente de reglementare, diferite de cele prin care pot fi impuse obligații în sarcina furnizorilor identificați ca având putere semnificativă pe anumite piețe sau care să

¹ Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 111/2011 privind comunicațiile electronice, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 140/2012, cu modificările și completările ulterioare.

² Regulamentul Delegat (UE) 2021/654 de completare a Directivei (UE) 2018/1972 a Parlamentului European și a Consiliului prin stabilirea unui tarif maxim unic la nivelul Uniunii de terminare a apelurilor de voce în rețelele mobile și a unui tarif maxim unic la nivelul Uniunii de terminare a apelurilor de voce în rețelele fixe, disponibil la adresa: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX:32021R0654>

³ „Este adevărat că tarifele reprezintă subiectul cel mai important atunci când vorbim de reglementarea piețelor neconcurențiale [...]”

nu poată fi reglate de mecanismele pieței, având în vedere dinamica și caracteristicile acesteia în România. De altfel, Comisia Europeană a considerat că această nouă legislație este îndeajuns de puternică pentru eliminarea piețelor relevante corespunzătoare serviciilor de terminare a apelurilor de voce din Recomandarea (UE) 2020/2245⁴.

Referitor la posibilitatea apariției altor probleme concurențiale, decât cele legate de tarifele de terminare, menționăm că Autoritatea a prezentat în mod clar, la punctele 4.3.2. și 4.2.2. din expunerile de motive menționate, o serie de instrumente alternative de abordare punctuală a acestora, analiza cost-beneficiu a unei eventuale decizii de reglementare arătând, de asemenea, că nivelul și amploarea scăzută pe care acestea le-ar putea avea nu justifică impunerea unor măsuri de reglementare *ex ante* în cadrul prezentului demers de analiză de piață.

Pentru susținerea acestor aspecte, menționăm că, în perioada 2017 - 2023, până la data realizării prezentelor analize de piață, niciunul dintre operatori, nici respondenții, nici alți operatori din piață, nu s-a adresat Autorității pentru rezolvarea vreunei probleme concurențiale punctuale legate de aceste piețe și nici nu a adus la cunoștința Autorității aspecte care să indice probleme de o astfel de natură. Cel mai recent litigiu care a avut ca subiect aspecte conexe serviciilor de terminare a apelurilor de voce a fost soluționat în anul 2017. Mai mult, la întrebările adresate de Autoritate în chestionarele care au stat la baza prezentelor analize de piață, referitoare la implicațiile asupra furnizării/achiziționării serviciilor de interconectare pentru terminare și a serviciilor auxiliare corespunzătoare, în eventualitatea în care obligațiile actuale ar fi ridicate⁵, răspunsurile operatorilor nu au indicat exemple de probleme cu care s-ar fi confruntat până la data completării chestionarelor, nu au fost ferme, nu au indicat riscuri semnificative sau cu sferă largă de aplicabilitate și, în niciun caz, nu au exprimat (cvasi)certitudinea apariției unor astfel de probleme, așa cum se pretinde în opiniile transmise la consultarea publică, ci doar s-a exprimat, în foarte puține cazuri, posibilitatea apariției unor dificultăți, fără să fie aduse argumente clare și punctuale pentru care menținerea în vigoare a reglementărilor *ex ante* existente ar fi necesară. De asemenea, au existat furnizori care au exprimat opinii conform cărora nu vor interveni modificări semnificative ale dinamicii existente „*întrucât funcționează mecanismul de reglare a plăților între operatori pe baza cererii și ofertei*”. Mai mult, majoritatea operatorilor de mari dimensiuni au menționat în cadrul răspunsurilor la chestionare că vor publica în continuare, pe paginile proprii de internet, ofertele de referință pentru interconectare. În orice caz, Autoritatea notează că posibilele probleme concurențiale identificate de cei trei respondenți sunt legate de serviciile auxiliare, servicii al căror quantum reprezintă procente scăzute din totalul veniturilor pe piața de terminare a apelurilor de voce (numai 2,6% în cazul serviciilor de terminare la puncte mobile, respectiv 12% în cazul serviciilor de terminare la puncte fixe).

De asemenea, în contextul observațiilor referitoare la criteriul al doilea, este relevant de specificat și faptul că o analiză a notificărilor autorităților de reglementare din Europa pe piețele corespunzătoare serviciilor de terminare a apelurilor de voce la puncte fixe, respectiv serviciilor de terminare a apelurilor de voce la puncte mobile arată că, începând cu intrarea în vigoare a noii Recomandări (UE) 2020/2245 (anul 2021), majoritatea autorităților au renunțat la reglementarea acestor piețe, apreciind că cel de-al doilea criteriu nu a fost îndeplinit. Totodată, reamintim că Autoritatea a stabilit o perioadă de tranziție de un an pentru menținerea obligațiilor celor 29 de furnizori desemnați cu putere semnificativă pe piața serviciilor de terminare a apelurilor de voce la puncte fixe în precedenta analiză de piață, pentru a permite furnizorilor care achiziționează în prezent servicii de interconectare pentru terminare furnizate prin intermediul tehnologiei TDM să negocieze, să încheie și să implementeze acorduri de interconectare directă pe baza tehnologiei IP,

⁴ Recomandarea (UE) 2020/2245 a Comisiei din 18 decembrie 2020 privind piețele relevante de produse și servicii din sectorul comunicațiilor electronice care pot face obiectul unei reglementări ex ante, în conformitate cu Directiva (UE) 2018/1972 a Parlamentului European și a Consiliului de instituire a Codului european al comunicațiilor electronice.

⁵ Întrebarea 6.11. din Chestionarul transmis în vederea revizuirii pieței serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe (*În eventualitatea în care nu vor mai exista obligații de permitere a accesului la rețea, nediscriminare și transparentă, respectiv de fundamentare a tarifelor în funcție de costuri pentru serviciile auxiliare, impuse de ANCOM pe piețele serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe în rețelele publice de telefonie din România**, care credeți că vor fi implicațiile asupra furnizării/achiziționării serviciilor de interconectare pentru terminare, într-un orizont de 3-5 ani? Dar asupra serviciilor auxiliare interconectării în vederea terminării apelurilor la puncte fixe?), respectiv întrebarea 5.2.6. din chestionarul transmis în vederea revizuirii pieței serviciilor de terminare a apelurilor la puncte mobile (*În eventualitatea în care nu vor mai exista obligații de permitere a accesului la rețea, nediscriminare și transparentă, respectiv de fundamentare a tarifelor în funcție de costuri pentru serviciile auxiliare, impuse de ANCOM pe piețele piețelor serviciilor de terminare a apelurilor la puncte mobile în rețelele publice de telefonie din România**, care credeți că vor fi implicațiile asupra furnizării/achiziționării serviciilor de interconectare pentru terminare, într-un orizont de 3-5 ani? Dar asupra serviciilor auxiliare interconectării în vederea terminării apelurilor la puncte mobile? Vă rugăm argumentați răspunsul.)

în conformitate cu nevoile și planurile de afaceri specifice, asigurându-se, totodată, și o predictibilitate pentru furnizorii care oferă servicii de terminare a apelurilor în propriile rețea de telefonie.

În ceea ce privește observația conform căreia lipsește analiza concurenței bazate pe infrastructuri, prezumăm că respondentul se referă la concurența privind furnizarea unor servicii și acordarea accesului la anumite facilități necesare terminării apelurilor, cum este serviciul de interconectare, și nu la elementele de infrastructură fizică menționate exemplificativ de către dispozițiile art. 108¹ alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 111/2011, respectiv „[...] clădirile sau intrările în clădiri, cablajul clădirilor, inclusiv cablurile, antenele, turnurile și alte construcții de susținere, pilonii, stâlpii, conductele, țevile, căminele de vizitare, gurile de vizitare și cabinetele [...]”. În acest context, menționăm că observația respondentului nu este relevantă în contextul specific al situației de monopol în ceea ce privește furnizarea serviciilor de terminare a apelurilor de voce în propria rețea publică de telefonie. Indiferent care ar fi gradul de concurență privind furnizarea unor servicii și acordarea accesului la anumite facilități necesare terminării apelurilor, furnizorul serviciilor de terminare la numerotația implementată în propria rețea nu va putea fi concurat de către un alt operator, dat fiind că numai el controlează accesul la numerele apelate. Întrucât serviciile auxiliare/asociate sunt indisolubil legate de serviciile principale (nu este fezabilă, din punct de vedere tehnic, furnizarea serviciilor principale de terminare de către un anumit operator și a serviciilor auxiliare/asociate de către altul), „*concurența bazată pe [...] infrastructurile asociate*” nu poate exista separat în contextul specific al piețelor analizate.

Referitor la observația conform căreia interconectarea indirectă nu poate fi o alternativă la interconectarea directă, din cauza cuantumului tarifelor de tranzit, care este mai mare decât al tarifelor de terminare, în primul rând trebuie subliniat că Autoritatea nu s-a referit la serviciul de interconectare indirectă ca la un substitut pentru serviciile de interconectare directă, ci l-a descris ca o soluție viabilă pentru anumite situații sau pentru o anumită categorie de operatori, posibilă pe piața din România, în cazul în care anumiți operatori ar recurge la practici anticoncurențiale în relațiile directe de interconectare. Dacă interconectarea indirectă nu ar fi o soluție viabilă din cauza tarifelor de tranzit, așa cum pretinde respondentul, ar însemna că nu ar exista astfel de contracte nici în prezent.

De asemenea, ANCOM atrage atenția că o judecată corectă din punctul de vedere al tarifelor pentru cele două variante de interconectare nu se poate face comparând strict tarifele de tranzit cu cele de terminare. În cazul interconectării indirecte, facilitatea achiziționată de către un operator în rețeaua căruia se originează apeluri de voce este compusă dintr-un pachet de servicii, care include și terminarea. Tarifal acestui pachet este compus din tariful corespunzător tranzitului, acesta nefiind reglementat și care se poate negocia, și, respectiv, tariful de terminare, care este reglementat la nivelul Uniunii Europene. Totodată, în general, tariful de terminare nu este evidențiat separat, ceea ce înseamnă că referirile la tariful compus pot fi eronate sub denumirea de tarif de tranzit. Pe de altă parte, interconectarea directă presupune și o serie de alte costuri care nu sunt implicate de interconectarea indirectă. Astfel, dacă în cazul interconectării indirecte, operatorul de tranzit rutează apelurile pe traseul potrivit pentru terminarea lor în rețeaua de destinație, costurile aferente fiind cele descrise mai sus, în cazul interconectării directe, există o serie de costuri asociate, cum ar fi cele corespunzătoare stabilirii arhitecturilor de interconectare, realizării testelor necesare și alte costuri asociate, care pot crește astfel costul total. În schimb, prin interconectarea indirectă, se poate obține o economie de costuri cu serviciile auxiliare, în măsura în care tranzitul asigură, de regulă, accesul la mai multe rețele partenere cu care nu ar mai fi necesare interconectări directe.

În plus, conform datelor culese din piață de către ANCOM în scopul realizării analizei, aproximativ 70% dintre furnizorii de servicii de terminare la puncte fixe, respectiv toți operatorii ce furnizează servicii de terminare la puncte mobile au menționat că cele două categorii de interconectări pot fi considerate interschimbabile în anumite condiții, în special în cazul în care volumele de trafic sunt reduse. Cu alte cuvinte, interconectarea indirectă este o alternativă fezabilă pentru operatorii de dimensiuni mai reduse care nu generează (încă) o cantitate semnificativă de trafic, alegerea unei astfel de variante fiind de natură a facilita intrarea pe piață a unui operator nou. Acest aspect particular a fost menționat de Autoritate în expunerile de motive aferente celor două tipuri de piețe.

În ceea ce privește observația referitoare la faptul că, prin propunerea de a nu reglementa piețele de terminare, se stopează procesul de tranziție către interconectarea IP, menționăm că acest proces reprezintă o evoluție firească a pieței ca urmare a avansului tehnologic, a eficientizării procesului de interconectare, precum și a raționalizării costurilor/investițiilor în echipamentele de comunicații electronice, evoluție ce nu poate fi stopată/la care nu se poate renunța ca urmare a unei potențiale dereglementări *ex ante*, aceasta fiind naturală și benefică competitivității sectorului în ansamblu, iar nu specifică neapărat piețelor de terminare.

De altfel, cerințele tehnice armonizate pentru interconectarea IP în vederea furnizării serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe și mobile au fost stabilite de Autoritate în anul 2018, perioada scursă de la data stabilirii acestora până în prezent fiind suficientă pentru un operator care și-ar fi dorit schimbarea soluției de interconectare să „beneficieze” de reglementările existente.

Un alt aspect important este acela că, în răspunsurile la chestionarele transmise de ANCOM în scopul revizuirii piețelor relevante analizate, în general, operatorii evidențiază necesitatea migrării la „all IP”, pentru motivele expuse deja în documentele supuse consultării, iar majoritatea operatorilor ficși au precizat că vor trece la interconectarea IP în viitorul apropiat (în orizontul de timp al analizei sau chiar mai repede). Dintre operatorii de dimensiuni mai reduse, unii sunt deja interconectați exclusiv IP.

Evoluția la nivelul pieței în urma impunerii obligației de interconectare IP arată că procesul de tranziție are loc gradual, fără impedimente, estimându-se că cele două tipuri de tehnologii de interconectare vor persista încă o perioadă de timp. Interconectările IP s-au extins atât în ceea ce-i privește pe operatorii de dimensiuni mari, cât și între unii operatori de dimensiuni mari și operatori de dimensiuni mai mici, atât în mod direct, dar și prin IP tranzit, încetarea în termen de un an a obligativității respectării cerințelor tehnice armonizate pentru interconectarea IP nefiind în măsură să oprească această evoluție.

Prin urmare, prin retragerea obligațiilor individuale existente pe piețele de terminare nu se renunță la tranziția IP, așa cum afirmă respondentul.

Având în vedere argumentele prezentate, Autoritatea își menține concluzia cu privire la faptul că cel de-al doilea criteriu nu este îndeplinit, astfel încât, conform prevederilor art. 92² alin. (4) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 111/2011, piețele de terminare a apelurilor de voce la puncte fixe, respectiv la puncte mobile identificate în documentele de analiză nu sunt susceptibile de reglementare *ex ante*.

În același timp, ANCOM atrage atenția asupra faptului că, deși piețele corespunzătoare serviciilor de terminare a apelurilor de voce la puncte fixe, respectiv serviciilor de terminare a apelurilor de voce la puncte mobile nu sunt în prezent susceptibile de reglementare *ex ante*, urmând să fie retrase obligațiile impuse de ANCOM furnizorilor desemnați cu putere semnificativă pe aceste piețe, acest lucru nu înseamnă că furnizorii serviciilor de terminare nu mai au o poziție de monopol pe aceste piețe, respectiv, poziție dominantă pe piață, din perspectiva unei analize *ex post*. Astfel, pe lângă instrumentele de reglementare menționate atât mai sus, cât și în expunerile de motive fix și mobil, care aminteau inclusiv posibilitatea realizării unui demers nou de analiză de piață de către ANCOM dacă va fi necesar, precizăm că, **din perspectivă *ex post*, Consiliul Concurenței poate interveni în orice moment pentru sancționarea și împiedicarea utilizării în mod abuziv a poziției dominante pe piață (eventualele comportamente menționate de respondenți)**. În acest sens, Autoritatea recomandă furnizorilor menținerea ofertelor de referință pentru interconectare și publicarea acestora pe paginile de internet proprii, pentru transparentă, ceea ce poate facilita prevenirea sau identificarea anumitor comportamente anticoncurențiale⁶.

II. Observații privind necesitatea impunerii anumitor remedii specifice în sarcina eventualilor furnizori cu putere semnificativă pe piețele serviciilor de terminare a apelurilor de

⁶ De altfel, inclusiv doi dintre respondenții care au trimis observațiile analizate în prezentul document au menționat că ar continua să publice o ofertă de referință pentru interconectare în situația în care obligația de transparență ar fi retrasă întrucât practica a demonstrat că o astfel de conduită facilitează semnificativ întregul proces.

voce la puncte fixe, respectiv pe piețele serviciilor de terminare a apelurilor de voce la puncte mobile

Cei trei respondenți solicită ANCOM impunerea unor remedii care să prevină manifestările anticoncurențiale, astfel:

- toți respondenții consideră ca fiind adecvată menținerea obligațiilor de (i) nediscriminare, de (ii) transparență – fiind specificate elemente particulare cum ar fi impunerea unor termene de remediere a defecțiunilor, a unor termene pentru încheierea și implementarea unui acord de interconectare, respectiv obligativitatea plății de despăgubiri în cazul nerespectării acestora - și (iii) respectarea cerințelor tehnice armonizate pentru interconectarea IP.

- toți respondenții consideră necesară respectarea unor termene maxime, de exemplu, în ceea ce privește livrarea capacităților de interconectare.

- un respondent solicită a fi impusă și respectarea principiului eficienței economice în stabilirea arhitecturilor de interconectare.

- doi respondenți apreciază necesară stabilirea unor tarife maxime pentru serviciile asociate interconectării care să fie fundamentate în funcție de costuri, amintind de necesitatea obligației de furnizare a anumitor servicii și acordare a accesului la anumite facilități.

După cum se cunoaște, atât timp cât piețele relevante ale serviciilor de terminare a apelurilor de voce la puncte fixe, respectiv serviciilor de terminare a apelurilor de voce la puncte mobile nu mai sunt susceptibile de reglementare *ex ante*, **Autoritatea nu poate impune obligații specifice în sarcina furnizorilor de pe piață.** Acest lucru reiese în mod clar din dispozițiile art. 92² alin. (4) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 111/2011, potrivit căreia „(4) Pe piețele pe care nu sunt îndeplinite, în mod cumulativ, criteriile de la alin. (1), ANCOM nu va impune niciuna dintre obligațiile specifice prevăzute la art. 105 sau le va retrage în cazul în care acestea există.”. Prin urmare, nicio obligație amintită de respondenți nu poate fi impusă de ANCOM pe piețele identificate, ținând cont că acestea nu mai sunt susceptibile de reglementare *ex ante*, întrucât nu mai îndeplinesc testul celor trei criterii. Așa cum este precizat în considerentul (41) din Recomandarea privind piețele relevante, situații precum refuzul interconectării sau întâmpinarea de probleme legate de terminarea apelurilor ar putea fi circumstanțe specifice care pot justifica reglementarea anumitor aspecte ale piețelor de terminare a apelurilor.

În ceea ce privește propunerile de remedii concrete ale respondenților, Autoritatea face în continuare o serie de observații. Astfel, Autoritatea notează că fiecare respondent solicită remedii specifice care să trateze anumite aspecte de interes pentru operatorul respectiv, neexistând întotdeauna un numitor comun, care să indice o problemă sistemică și de durată. De exemplu, respondenții solicită respectarea unor termene maxime de negociere pentru livrarea unor capacități de interconectare suplimentare ori includerea în acordurile de interconectare a termenului de remediere a defecțiunilor corespunzătoare legăturilor de interconectare, un alt aspect invocat fiind impunerea unor termene legate de migrarea la interconectarea IP, alți doi respondenți cerând reglementarea tarifelor pentru serviciile auxiliare interconectării. Așadar, remediile solicitate vizează inclusiv anumite aspecte de natură tehnică în ceea ce privește interconectările. Este evident că ambele părți implicate într-un acord de interconectare sunt interesate de asigurarea calității serviciilor oferite beneficiarilor, ceea ce se poate realiza doar prin negocierea și implementarea unor condiții tehnice adecvate, prin alocare de resurse necesare. Situațiile particulare care presupun lipsa de capacitate a legăturilor sau persistența unor defecțiuni ale acestora au consecințe negative atât din perspectiva furnizorului, dar și a beneficiarului și nu pot fi interpretate, în mod necesar, ca un comportament anticoncurențial. Subliniem, încă o dată că, în perioada de analiză de la ultima revizuire a pieței (2017), nu au fost semnalate Autorității probleme semnificative referitoare la aceste aspecte și nu s-au înregistrat dispute majore care să necesite o soluționare formală de către ANCOM.

În același timp, menționăm că aspectele legate de eficientizarea arhitecturilor de interconectare directă apar, în general, între operatorii mari, în încercarea acestora de a-și maximiza profiturile și nicidecum

nu poate fi interpretată ca o barieră structurală, de natură să împiedice accesul pe piață al unor operatori noi.

O informație importantă este și faptul că nici din răspunsurile la chestionarele transmise de ANCOM în vederea revizuirii piețelor relevante nu a reieșit că pe aceste piețe ar fi probleme concurențiale de o așa amploare încât să fie afectate interconectările între rețele și, implicit, comunicarea între utilizatorii finali. Un procent de 92% dintre operatorii din piața serviciilor de terminare a apelurilor de voce la puncte fixe au încheiat acorduri de interconectare cu succes⁷ și nu au fost întâmpinate probleme majore. Acolo unde au fost menționate probleme, au fost vizați anumiți operatori și situații particulare, instrumentul recomandat pentru intervenție fiind cel *ex post*. O imagine similară se desprinde și din răspunsurile operatorilor ce acționează pe piața serviciilor de terminare a apelurilor la puncte mobile, unde 3 operatori din cei 5 explică că nu au întâmpinat dificultăți care să nu poată fi soluționate prin negocieri comerciale. În plus, trebuie amintit că numărul de acorduri de interconectare nou-încheiate este unul scăzut, ceea ce înseamnă că, de regulă, aceiași operatori interacționează pe piețele considerate, câteodată în calitate de cerere, altă dată în calitate de ofertă, interesele acestora fiind eminamente de colaborare. Astfel, este evident că, din punct de vedere prospectiv, un comportament abuziv al unui furnizor față de altul va fi sancționat în relația bilaterală, imediat ce conjunctura va permite, fiind de așteptat ca astfel de situații să fie de minimis.

Cât privește, în particular, **obligăția de transparență**, din răspunsurile primite la chestionarul transmis operatorilor, a rezultat că majoritatea acestora sunt de acord cu publicarea voluntară a unei oferte standard pentru interconectare⁸, aspect pe care Autoritatea îl apreciază și îl încurajează, transparența condițiilor în care este furnizat accesul la propriile rețele de telefonie fiind un factor care poate duce la reducerea costurilor în procesul de negociere a acordurilor de interconectare.

Prin urmare, având în vedere argumentele expuse anterior, Autoritatea nu poate da curs propunerilor respondenților privind impunerea de remedii.

În conformitate cu prevederile Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 111/2011, ANCOM ia toate măsurile pentru încurajarea accesului și a interconectării în condiții adecvate, precum și pentru asigurarea interoperabilității serviciilor oferite utilizatorilor finali.

Prin urmare, pentru a se asigura că furnizorii de rețele publice de comunicații electronice vor beneficia de interconectarea cu alte rețele publice de comunicații electronice, în vederea terminării apelurilor la puncte fixe, respectiv la puncte mobile, după retragerea obligațiilor, precum și pentru a reduce durata necesară negocierii unui acord, Autoritatea va elabora și va publica pe pagina proprie de internet un ghid privind încheierea acordurilor de interconectare.

III. Observația privind nivelul de implicare a Consiliului Concurenței în demersul de analiză a piețelor realizat de ANCOM

Un respondent atrage atenția Autorității asupra lipsei de implicare a Consiliului Concurenței în demersul de analiză de piață, cu atât mai mult cu cât au existat unele decizii *ex post* ale Consiliului care au vizat abuzuri de poziție dominantă chiar pe piețele supuse analizei (cu referire la piețele corespunzătoare serviciilor de terminare a apelurilor de voce la puncte mobile).

Referitor la observația legată de implicarea Consiliului Concurenței în reglementarea piețelor de terminare a apelurilor de voce, în primul rând menționăm că, în procesul de consultare a proiectelor de măsuri de reglementare corespunzătoare analizelor de piață, potrivit dispozițiilor art. 92 alin. (6) din Ordonanța de

⁷ Întrebarea 6.4. din chestionarul transmis în vederea revizuirii pieței serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe (*Ați negociat fără succes contracte pentru furnizarea/achiziționarea de servicii de interconectare în vederea terminării apelurilor la puncte fixe? În caz afirmativ, descrieți, pe scurt, principalele dificultăți întâmpinate. Care au fost motivele pentru care negocierile nu au condus la încheierea unor contracte?*).

⁸ Cu o singură excepție în cazul serviciilor de terminare a apelurilor de voce la puncte fixe, respectiv tot o excepție și în cazul serviciilor de terminare a apelurilor de voce la puncte mobile, ambele puncte de vedere nefiind argumentate.

urgentă a Guvernului nr. 111/2011, ANCOM colaborează cu Consiliul Concurenței. Astfel, Autoritatea a solicitat opinia instituției menționate, punctul de vedere transmis fiind luat în considerare ca atare în demersul ANCOM. Totodată, există obligativitatea de a notifica Comisiei Europene atât punctul de vedere al Consiliului Concurenței, cât și poziția Autorității față de acesta, dacă este cazul.

Prin urmare, Consiliul Concurenței a fost implicat în prezentul demers al ANCOM privind analiza și identificarea piețelor de terminare a apelurilor de voce la puncte fixe, respectiv la puncte mobile.

În al doilea rând, amintim că ultimul dintre cele trei criterii care trebuie aplicate conform prevederilor art. 92² alin. (4) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 111/2011, vizează evaluarea eficienței aplicării legislației concurenței pe piață. Chiar dacă Autoritatea nu a inclus în expunerile de motive o analiză explicită a acestui criteriu întrucât nu a fost necesar, al doilea criteriu nefiind îndeplinit, nu înseamnă că intervenția *ex post* a autorității de concurență, în cazul în care apar probleme de natură a fi rezolvate de aceasta, este exclusă. În acest sens, este important de punctat că intervențiile *ex post* ale Consiliului Concurenței și-au dovedit utilitatea și în trecut, chiar în contextul existenței unor obligații *ex ante* în vigoare, după cum chiar respondentul precizează.

IV. Observația privind publicarea cotelor de piață în Expunerea de motive fix, respectiv în Expunerea de motive mobil

Un respondent solicită ANCOM publicarea cotelor de piață ale tuturor operatorilor relevanți pentru analiză.

În toate demersurile sale de reglementare, Autoritatea are în vedere asigurarea transparenței și facilitarea înțelegerii măsurilor propuse ori adoptate, prezentele documente supuse consultării publice conținând în mod clar și argumentat toate explicațiile detaliate care să susțină concluziile prezentate, nepublicarea unor date, cum ar fi cotele de piață solicitate de respondent, neavând vreun impact material asupra înțelegerii situației din piață și a fundamentării conduitei Autorității.